

Andreu Missé: “Si els bancs són més grans, els governs es fan més petits”

Ignasi Franch

Centenars de milers d'estalviadors van invertir en les anomenades 'participacions preferents', un producte financer complex que es va arribar a vendre com un dipòsit bancari convencional. La realitat, però, és que tenia un risc elevat. Quan va esclatar el 'crack' financer estatunidenc, la col·locació de preferents es va convertir en un baló d'oxigen per a la banca espanyola. Tres anys després, els afectats van descobrir que posseïen un producte que, a diferència dels dipòsits, no tenia data de venciment o vencia en terminis surrealistes: en alguns casos, l'entitat emissora es comprometia a retornar els diners l'any 9999. Andreu Missé, periodista i director de la revista 'Alternativas Económicas', li ha dedicat tot un llibre, '[La gran estafa de las preferentes](#)' ([Alternativas Económicas](#)). Relata una sèrie de pràctiques enganyoses i abusives que desperten indignació, els seus efectes devastadors en la vida de milers de persones... i el trist paper que hi han tingut els organismes reguladors i els governs.

Per què has dedicat un llibre específicament a les preferents?

És el primer tema que vam tractar a la revista 'Alternativas Económicas', perquè era una estafa molt gran que ha afectat centenars de milers de persones. M'hi vaig quedar molt atrapat quan vaig fer aquesta primera informació. I també vaig adonar-me que no havia arribat al fons de la qüestió. Vaig continuar investigant i va sortir aquest llibre, que va més enllà del cas concret i explica com funciona el món financer, com s'ha abordat la crisi financera, que ha passat amb el rescat... L'estafa de les preferents m'ha servit per examinar un sistema que es basa en l'abús permanent als ciutadans. És un sistema molt injust i molt costós, perquè ens empobreix i després s'ha de salvar amb diners públics.

“L'estafa de les preferents m'ha servit per examinar un sistema que es basa en l'abús permanent als ciutadans”

El cas de les preferents encaixa en la dinàmica de resposta al 'crack' financer i la crisi posterior: és un drenatge de l'economia real per part de l'economia especulativa i, a més, té un cert component classista.

L'economia especulativa provoca que l'economia real faci coses que no faria sota condicions normals. Si no hi hagués hagut una bombolla creditícia, no hauria tingut lloc la bombolla immobiliària. Ni Espanya ni Catalunya no tenien tant crèdit per finançar l'auge de la construcció. Els bancs de països com França i Alemanya, per la seva banda, aconseguien més rendibilitat aquí que als seus països. Es va distorsionar l'economia i, quan van arribar els problemes, s'ha fet aquesta mena de drenatge. En el procés, molta gent s'ha quedat pel camí.

Fas un relat de l'estafa, però també expliques les històries d'angoixa i de lluita de moltes persones afectades.

Crec que la informació econòmica no és asèptica ni està deslligada de les persones. I que ha de tenir en compte com s'impacta en la vida de la gent. Sí que he diferenciat els textos sobre testimonis, perquè no volia trencar el fil conductor de l'anàlisi. Volia relatar com aquest sistema s'ha estat finançant d'una manera tramposa i, al mateix temps, volia representar l'impacte que això ha tingut, especialment en les famílies més humils i en gent molt gran. L'estafa de les preferents ha provocat unes pèrdues econòmiques i també angoixa, malalties, mala consciència. Algunes persones s'han

mort pel camí. S'han produït molts danys col·laterals que estudien col·lectius com Finsalud.

Parles de localitats i de barris on hi ha grans concentracions d'afectats. A Mataró, els afectats poden superar el 10% de la població. Això ha comportat un xoc social i econòmic enorme, però també ha facilitat que es creessin xarxes de solidaritat.

Mataró, Leganés, Galícia, en són exemples. Primer hi tenien lloc algunes queixes individuals, però després hi van sorgir plataformes col·lectives. Estafabanca va fer manifestacions durant pràcticament dos anys. Aquesta crisi ha tingut una conseqüència molt important: unes protestes que han facilitat que molta gent recuperés els seus estalvis. Primer, a través dels arbitratges, que van ser una enganyifa però van servir a bastants afectats. I, després, a través dels jutjats. S'han emès milers de sentències condemnatòries. I alguns jutges m'han reconegut que van conscienciar-se gràcies a les mobilitzacions. Una de les lectures és que la lluita és fonamental i és l'únic que ha forçat el govern a canviar de posició.

“Alguns jutges m'han reconegut que van conscienciar-se sobre les preferents gràcies a les mobilitzacions”

Ets molt crític amb el paper de les administracions encapçalades per Zapatero i per Rajoy...

Sí, primer semblaven convençuts que el sistema era sòlid. Posteriorment, van intentar evitar que es destinés diner públic a les entitats, potser per evitar problemes d'imatge. Als Estats Units, tres setmanes després de la caiguda de Lehman Brothers, es van injectar 700.000 milions de dòlars i es van nacionalitzar empreses estratègiques de diversos sectors. Amb el pas dels anys, han guanyat diners. El problema no és que l'Estat injecti capital per salvar una situació de crisi, sinó si té una expectativa raonable que el pugui recuperar.

**Alternativas
económicas**

LA GRAN
ESTAFA
DE LAS
PREFERENTES

Abusos e impunidad de la banca durante
la crisis financiera en España

Andreu Missé

El 2008 es va fer un canvi legislatiu a l'Estat. Els bancs i les caixes podien superar les exigències de solvència que s'estaven marcant si transformaven massivament els dipòsits bancaris dels seus clients en participacions preferents. Es pot parlar d'una certa conxorxa entre institucions i entitats financeres?

D'alguna manera, aquesta campanya de col·locació va ser el primer rescat bancari espanyol, fet amb els diners d'estalviadors. El Banc d'Espanya i el Govern tenen una responsabilitat absoluta en el que

va passar. L'any 2002, el Banc d'Espanya va dir que les preferents no eren un producte apte per a clients minoristes perquè tenien molts riscos. Però, el 2008 i el 2009, el Govern s'oblida dels ciutadans i estimula que els bancs i les caixes vinguin preferents per capitalitzar-se. Els grans inversors no les volien, així que les entitats les van vendre a gent desconixedora dels riscos. Tot i així, es van fer discursos molt mesquins. Es van criminalitzar els estalviadors desinformats, ancians, analfabets, malalts...

Moltes persones van patir dobles i triples afectacions...

Alguns clients van comprar preferents, van comprar accions de Bankia i, quan els van dir que no podien recuperar els diners de les preferents, els van donar més accions. En el cas de Bankia, els títols van perdre el 99% del valor. La seva sortida a la borsa es va fer amb comptes tan poc reals que els jutges van començar a decretar que els accionistes havien de recuperar els diners.

Després van arribar les negociacions amb Europa...

El 2011, sobretot arran de la crisi de Bankia, l'Eurogrup va pressionar perquè Espanya demanés un rescat de 100.000 milions d'euros. Però el Govern no el volia perquè ho veia com un signe de debilitat. Primer va resistir-s'hi, i després va lluitar per reduir la quantitat. En aquesta negociació, l'Eurogrup també volia que els inversors paguessin, perquè la combinació de rescats bancaris i polítiques d'austeritat generava malestar social. Per aquest motiu es va plantejar una quitança: que els preferentistes només rebessin una part dels seus diners. El Govern alemany volia escenificar que no solament pagaven els contribuents, el Govern espanyol volia reduir la quantitat del rescat... i els bancs tornarien menys diners dels preferentistes. Una exigència de l'Eurogrup es va dur a la llei espanyola a partir d'un esborrany. Ara sí que hi ha una disposició europea vigent, però el Govern italià no la vol aplicar amb els seus estalviadors perquè els ha esclatat un cas similar al de les preferents. En canvi, a Espanya es van aplicar unes quitances adduïnt, amb efectes retroactius, una legislació comunitària que no existia.

Fas diverses comparatives de la gestió de la crisi per part de diversos governs. Dius que l'Administració de Rajoy va ser suau amb els grans inversors i dura amb els petits estalviadors. Un indicador del seu comportament són les multes ridícules amb què va sancionar els bancs.

Al món en general el sistema financer té un poder desproporcionat. Els directius de bancs cobren salaris astronòmics arreu del món. Però els països anglosaxons, per exemple, sancionen d'una manera proporcional el poder econòmic de les entitats. El Bank of America, per exemple, va arribar a un acord per pagar 16.500 milions de dòlars. Aquí, el 2014 i el 2015, les multes a totes les entitats del sector no han arribat als 25 milions. Si les multes fossin proporcionals, potser veuríem conseqüències.

“A Espanya, el 2014 i el 2015, les multes a totes les entitats del sector no han arribat als 25 milions. Si les multes fossin proporcionals, potser veuríem conseqüències”

Has pensat en quin pot ser l'origen d'aquesta feblesa de les institucions espanyoles?

S'ha generat una dinàmica viciosa. I cap govern no ha pres mai una decisió realment exemplaritzant. Algunes anècdotes són simptomàtiques. En plena crisi de Bankia, el ministre d'Economia es va reunir amb el president de Bankia i els caps del Banc Santander, del BBVA i de La Caixa. El Banc d'Espanya, que és el que té tots els inspectors i el que sap com està el sistema, ni tan sols hi assisteix. Almenys ha aparegut un sector que els bancs no dominen completament: la judicatura.

Al començament del teu assaig, mires enrere: les primeres preferents que es van vendre a clients espanyols es van emetre a través de les illes Caiman als anys noranta, quan eren

il·legals a Espanya.

El fiscal anticorrupció d'aleshores, Carlos Jiménez Villarejo, va descobrir que hi havia tres petites caixes que emetien preferents. Posteriorment, va descobrir que ho feia quasi tot el sistema financer espanyol, i va arxivar el cas perquè no podia processar els directius de gairebé tots els bancs i caixes. Però va afirmar que s'havia de fer una llei que regulés tot això. Es va tramitar una proposició socialista que es va anar modificant, fins al punt que va acabar incloent una amnistia fiscal.

No som prou conscients de la importància dels greus perjudicis que causen els paradisos fiscals?

No sé si la gent n'és conscient o no, però és clar que les cambres legislatives no actuen. Algun dia veurem legislacions segons les quals les empreses que mantinguin filials en aquests territoris no podran rebre contractes de l'Estat o tindran dificultats per dur a terme la seva activitat. Perquè sempre apareix un d'aquests països en totes les històries de corrupció. Si els diners obtinguts il·legalment s'ingressessin en un banc d'aquí, les trames serien més fàcils de descobrir. L'existència d'economies opaques i de comptes secrets complica les investigacions. I el fenomen no pot deslligar-se de les retallades en l'Estat del benestar, o dels debats sobre la sostenibilitat de la sanitat o de les pensions. Quan va arribar el 'crack' del 2008, els governs i potser el mateix sistema es van espantar una mica. Era el moment d'actuar contra els paradisos fiscals, però després tot ha quedat en xerrameca.

“Les retallades en l'Estat del benestar, o els debats sobre la sostenibilitat de la sanitat o de les pensions, no poden deslligar-se de l'existència de paradisos fiscals”

Sembla que el sector financer no ha après res de la crisi, potser les institucions tampoc. Els ciutadans n'hem tret alguna lliçó?

Crec que molta gent s'ha conscienciat que els bancs els poden enredar i els poden perjudicar molt. I també hi ha un canvi en la judicatura. Però el sector financer està en una situació molt difícil i continua col·locant productes de risc sense explicar-ho als clients. També ens està perjudicant molt la dinàmica de fusions: si els bancs són més grans, els governs es fan més petits.